

Małgorzata Ryś

STRONNICTWO LUDOWE NA POMORZU ZACHODNIM WIOSNĄ I LATEM 1945 ROKU

Zorganizowany ruch ludowy pojawił się na ziemiach polskich pod koniec XIX w.¹ Charakteryzował się dwiema cechami: skupiał głównie chłopów, a za naczelne zadanie uważał obronę ich interesów, wyrażanie ich potrzeb i aspiracji².

Od samego początku był rozbity politycznie i organizacyjnie. Przyczyną tego było klasowe zróżnicowanie wsi, podział kraju na zabory, różnorodność poglądów na sprawę odzyskania niepodległości i rozwój państwa, przerost ambicji przywódców³. Mimo tych podziałów ugrupowania chłopskie odgrywały do zamachu majowego w 1926 r. stosunkowo dużą rolę w życiu politycznym kraju. Ludowcy działali w Sejmie i Senacie występując z interpelacjami dotyczącymi zarówno kwestii ogólnych, związanych ze wsią, jak i spraw pojedynczych chłopów⁴.

Po 1926 r. Polskie Stronnictwo Ludowe „Piast” (PSL „Piast”), Polskie Stronnictwo Ludowe „Wyzwolenie” (PSL „Wyzwolenie”) oraz utworzone na krótko przedtem Stronnictwo Chłopskie zajęły stanowisko krytyczne wobec nowych władz, z czasem zaś przeszły do opozycji. Krytykowano zarówno politykę społeczną i gospodarczą rządów sanacyjnych, jak i koncepcje ustrojowe. W 1929 r. wszystkie trzy partie znalazły się w sześciopartyjnym bloku opozycyjnym, zwanym popularnie Centrolewem. Gdy na zwołany przez Centrolew opozycyjny kongres w Krakowie (29 czerwca 1930 r.) władze odpowiedziały represjami, wśród aresztowanych i osadzonych w twierdzy brzeskiej byłych posłów znaleźli się przywódcy PSL „Piast” i PSL „Wyzwolenie”. Przeprowadzone przy istotnym naruszeniu zasad praworządności wybory dały blokowi rządowemu zwycięstwo i większość absolutną w obu izbach. Przywódcy Centrolewu stanęli w 1931 r. przed sądem i zostali skazani na więzienie⁵.

Wydarzenia lat 1930-1931 doprowadziły do zacieśnienia współpracy